

Europaklubben i Nederländerna, 10-15 maj 2017 - Dagbok

Vår resa till Nederländerna var noga förberedd genom fantastiska insatser av Birgitta Wiklander, Kerstin Åkerblom, Nina Cruse och Bengt Andersson.

Nederländerna kallas ofta för Holland. Det beror på att provinserna Noord-Holland och Zuid-Holland är de två folkrikaste med de största städerna (Amsterdam resp. Rotterdam) och därför gjort sig mest kända. Men Nederländerna har ytterligare 10 provinser. Nederländerna är stort som Småland och Skåne tillsammans. På denna begränsade yta finns c:a 17 miljoner invånare. Befolkningstätheten är drygt 400 invånare per km² (Sverige har 22 per km²).

För att vinna utrymme har man torrlagt delar av havsbotten. Ungefär en fjärdedel av Nederländerna ligger under havsytan (s.k. poldrar) innanför vallar som skyddar mot havet. Landet genomkorsas av flera stora floder som rinner upp i Tyskland och Frankrike samt, framförallt, stora och små kanaler. Kanaler finns nästan överallt i låglandet. De används för transporter samt för att hålla vattennivån under kontroll.

Nederländerna har inkomster och sysselsättning av framför allt handel, sjöfart och jordbruk. Trots sin begränsade areal är landet tredje största exportör av jordbruksprodukter i världen. Man är rädd om jordbruksmarken som upptar stora arealer, trots att det är trångt i landet. Industrin tillverkar främst livsmedel, kemiska produkter och elektriska maskiner.

Onsdag 10 maj

Den gemensamma resan till Nederländerna började i tidig morgonstund vid buss-terminalen i Västerås. Redan en god stund före klockan fem stod Nina där tappert med närvarolista och avprickningspenna för att kolla in att alla var med. 26 deltagare var vi, och alla dök upp som de skulle.

På Arlanda vidtog den vanliga proceduren med incheckning, säkerhetskontroll etc. Flyget blev en halvtimme försenat vid avgången, så vi fick vänta extra länge. Men det led ingen nöd på oss.

Vår trevliga och kunniga guide Birgitta mötte oss på Amsterdam Schiphol. Hon var noga med att räkna in oss så alla hängde med.

Med buss gick sedan resan in mot Amsterdam, som fick stadsrättigheter på 1300-talet. Från början låg staden vid stora vattnet (havet) men snart nog blev den invallad. Det finns i själva staden drygt 800 000 invånare, men i det nära omlandet bor ungefär lika många till.

Amsterdam är en mycket trevlig och lite annorlunda stad. Den är för det första känd för sina kanaler. Vi fick efter ankomsten göra en trevlig kanaltur genom den gamla staden och hamnen. Vi fick också lunch på båten, med bl.a. en god holländsk specialitet – senapssoppa. Vin och öl fick vi så mycket vi ville ha.

Flygfoto av centrala Amsterdam med kanaler och den inre hamnen (Wikipedia)

För det andra är staden känd för sina cyklister, som översvämmar de talrikt anlagda cykelbanorna, som alla har röd asfalt för att tydligt synas. Det finns nästan lika många cyklar som invånare. Man får se upp för cyklisterna, för de dyker ofta upp snabbt. Det som förvånar en svensk är hur mycket "nyttocyklar" det finns, med olika slag av pakethållare, transportlådor och barnsadlar. Säkerhetskulturen är svagt utvecklad; cykelhjälm används inte, varken av barn eller vuxna.

Det finns också ett vitt förgrenat nät av spårvagnar, bussar och tåg. Biltrafiken är starkt begränsad i centrala staden.

För det tredje är Amsterdam (och även resten av Nederländerna) känt för sin tolerans. Cannabis och prostitution är tillåtet men har idag en ganska sträng kontroll och reglering. Det lär också finnas gott om gay-klubbar.

Amsterdam är också en kulturstad med många intressanta muséer, historiska byggnader och konserthus. Det finns en uppsjö av uteserveringar under sommarhalvåret.

Det är trångt i Amsterdams hus, liksom i andra av landets städer. Trapporna är smala och branta. Lägenheterna är förhållandevis små: 20–30 m² är vanligt för vuxna persons singelboende.

Efter båtturen åkte vi med buss till hotellet: Hotel Blue Square som låg en bit väster om centrum. De som ville och orkade tog sig in till centrum med spårvagn och strosade runt tills vi samlades för kvällsmat på restaurang Indrapura. Där fick vi avnjuta en indonesisk måltid, en rijst-tafel, i trevlig samvaro. Invandrade indonesier och deras mattraditioner finns det gott om i Nederländerna, eftersom Indonesien varit en holländsk koloni. Sedan återvände alla med buss till hotellet efter en lång, händelserik, intressant och trevlig dag.

Evert & Birgitta Andersson

Torsdag 11 maj

Dagen var planerad i samråd med **Svensk-Nederländska Föreningen (SNF)**, som programkommittén hade fått kontakt med för ett år sedan och även träffat i Amsterdam i juni 2016.

Första besöket gällde Wellantcollege lantbruksskola i Aalsmeer. Här har Alexander Buskens i SNF tidigare varit rektor. Vi fick en intressant genomgång av nuvarande rektorn om de många olika utbildningarna där för ungdomar mellan 16 och 21 år. Från teknologi, framtidsstudier, marknadsföring, hälsa, växthusdrivning till allehanda smådjurskötsel. Rundvandring och givande samtal med några lärare.

Därefter tog oss bussen till den historiska, återskapade holländska byn Zaanse Schans. Där finns gamla bostäder, sju fungerande väderkvarnar och även träskotillverkning. Området speglar Holland i början av 1800-talet och den speciella odlingen av kryddan senap är välkänd. Kanske hade gårdagens senapsfrön i soppan i Amsterdam malts här?

Storstilad och jättegod lunchbuffé i Hotel van der Valk i Oostzaan sedan. Alexander Buskens stod som värd och vi skrev alla i hans gedigna Gästbok.

Efter lunch ägnade vi oss åt blommor, blommor och åter **blommor**. Först besök på en orkidéodling i jättestora växthus hos Schoone Orchideen BV i Assendelft. Ägaren Hans de Jong berättade mycket fascinerande om hur det går till att driva fram rötter från blad, importerade från bland annat Taiwan. Varje orkidé-anlag tillbringar först 1,5 år i laboratorium och därefter 1,5 år i växthus. Hela processen fram till nära nog perfekta orkidéer med flera stänglar – färdiga för försäljning - tar alltså ca 3 år. Vi såg hur plantorna i olika hallar utvecklats och fått allt längre blad. Stora planteringsbord, multi-trays, flyttades med robotar i taket till olika platser i de enorma växthushallarna. Allt för att under exakt tid få ideala temperaturer, luftfuktighet och ljusförhållanden. Den färgprakt och skönhetsupplevelse från de färdiga orkidéerna som mötte oss i sista hallen var bedårande. Även om de vita säljs mest över världen finns otaliga andra kulörer och färgställningar. Hela tiden forskas nya varianter fram. Just nu finns 4,5 miljoner plantor på tillväxt för export, avslutade ägaren.

Därifrån for vi till den stora berömda blomsterparken på godset Keukenhof. Vår värd var Dick Duinhoven från SNF och han har arbetat på anläggningen i många år. Området är känt ända sedan 1400-talet som hertiginnans "köksträdgård". Tiden mellan den 23 mars och 21 maj detta år visades prakten av tulpaner, azaleor, liljor, hyacinter med flera i jättelika planteringar med temat "Nederländsk design". Parken är 32 ha och i år hade 7 miljoner lökar planterats, varav 800 varianter av tulpaner. Detta är sedan 1949 grosshandlarnas expo av vårblom-mande lökväxter. I Kung Willem-Alexander-växthuset kunde vi se årets temaväxt: liljan. Floristerna hade gjort ett fantastiskt jobb i stora och små arrangemang. I parken Keukenhof kunde man lätt ha

tillbringat en hel dag med att vandra omkring och njuta. Efter utställningen förstörs dock allt, fick vi veta av Dick. Efter denna händelserika dag, som också bjudit på strålande solsken, kändes det helt rätt att bara vara kvar på hotellet för sen middag där.

www.wellantcollege.nl

www.floricultura.com

www.keukenhof.com

<https://keukenhof.nl/en/discover-the-park/what-keukenhof/>

Kerstin och Bernt Åkerblom

Fredag 12 maj

Utvilade och efter en rejäl frukost checkar vi ut från hotellet. I grådisigt väder och lätt regn går bussen till Rijksmuseum, en pampig tegelbyggnad i Amsterdam.

Museet är det största i Nederländerna och invigdes år 1800. Det hyser en samling av över en miljon objekt, däribland många mästerverk. Under 1600-talet upplevde den holländska konsten sin guldålder. En kraftig ekonomisk uppgång skapade förutsättningar för många konstnärer, bl.a. Rembrandt Harmensz van Rijn(1606 -1669).

Vi hade begränsad tid till förfogande varför vi styrde våra steg mot konsten från detta århundrade. Vi fastnade omedelbart för Rembrandts mest berömda verk "Nattvakten", målad år 1642 och beställd av en kapten Cocq. Tavlan är stor och har måtten 363cm hög och 437cm bred och föreställer civilgardet.

Rembrandt var framstående genom att han behärskade ljuset i sitt uttrycksmedel och

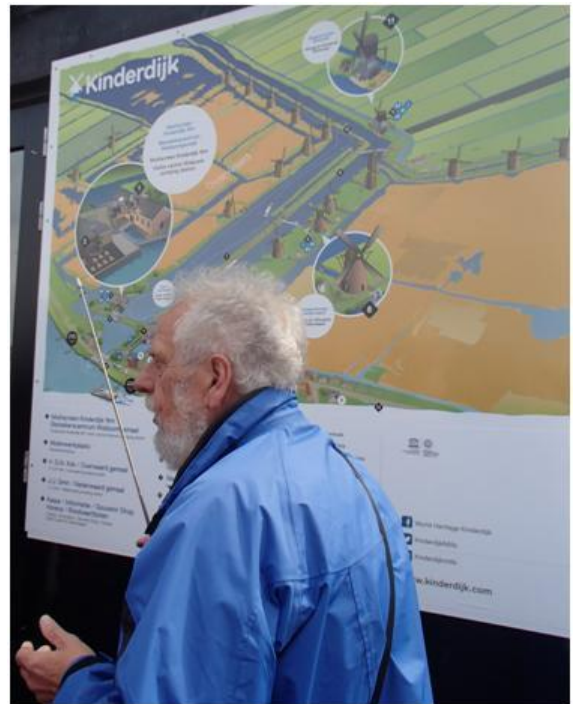
dessutom är konstverket ovanligt p.g.a. den energi och handling som framträder.

Kontrasten mellan ljus och mörker i tavlan är fantastisk. Varifrån kommer ljuset? Vi fick också möjlighet att beskåda hans skicklighet att måla självporträtt.

En annan målning som vi fäste oss vid var "The last Judgement" (Den yttersta domen), målad i ljusa färger år 1526 – 1527 av 1500-talets mest berömde konstnär Lucas van Leyden (1494 – 1533). Tavlan beskriver den katolska tron om paradiset och skärselden. Enligt vårt tyckande en sorglig bild av religionens makt över människor som på 1500-talet inte kunde läsa och bilda sig en egen uppfattning.

Efter museibesöket lämnar vi Amsterdam och resan går vidare västerut. Lunchen äter vi på restaurangen "de Klok" i Kinderdijk innan vi besöker de världsberömda väderkvarnarna på samma ort. I soligt väder och med guiden Wiebe, som har glimten i ögat, får vi en bra information om de 19 väderkvarnarna belägna i en polder vid åarna Leks och Noords sammanflöde. För att dränera poldern (torrlagt, invallat markområde) uppfördes ett nätverk av väderkvarnar omkring år 1740. Dessa spelade en viktig roll som pumpar förr i tiden för att hålla poldern torr. Vi fick också möjlighet att gå in i en kvarn för att se hur den fungerade och hur mjölnaren med familj levde förr i tiden.

Efter kvarnbesöket går resan till Rotterdam. Vi förundras över den moderna och speciella arkitekturen som är fullständigt unik och spännande! Så småningom hittar vi hotellet där vi installerar oss och äter en god tre-rätters middag.

På kvällen hade några av oss valt gå till konserthuset de Doelen för att lyssna på en konsert med Rotterdams Philharmoniska orkester (ett 80-tal musiker), som framförde Willem Jeths "Suite Hotel de Pékin", Tsjajkovskis symfoni nr 5 samt Lalos symfoni Espagnole op.21. Den senare framförd av den unge berömde violinisten Ray Chen som solist. Ray Chen förmedlade den spanska eldigheten på ett lysande sätt vilket uppskattades mycket av publiken. Som helhet en mycket lyckad musikalisk afton! Avslutade kvällen med en skön promenad till hotellet för några timmars sömn.

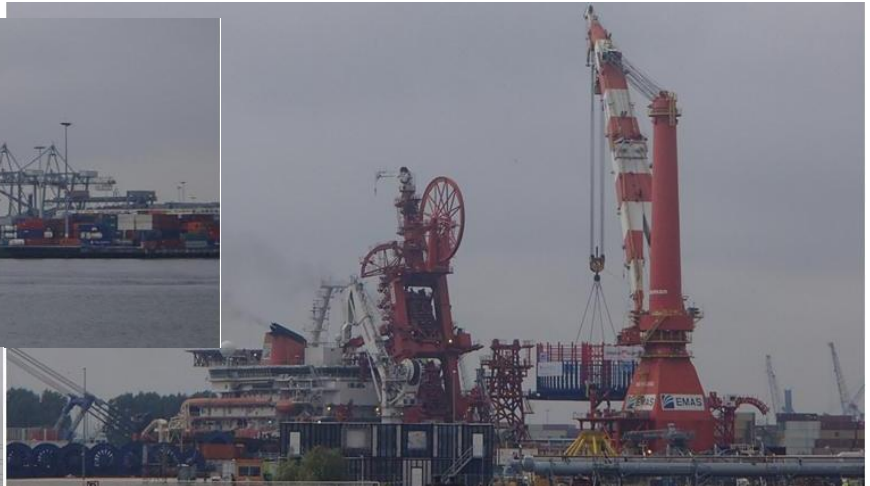
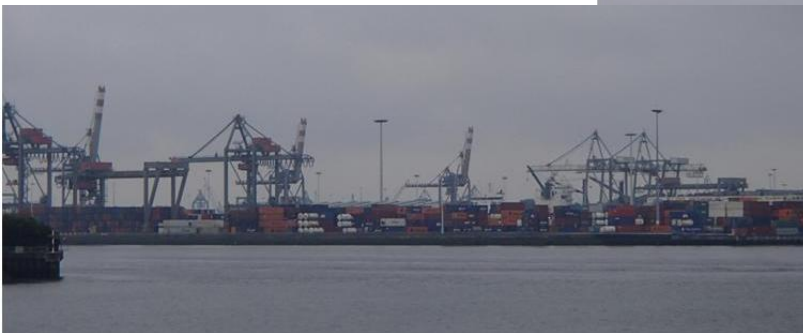
Birgitta & Ola Sunesson

Vy över Rotterdam från Euromasten

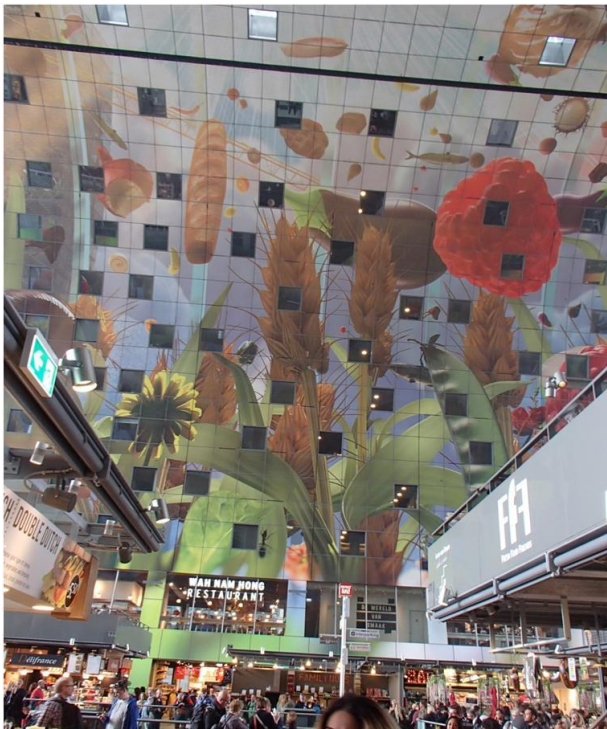
Lördag 11 maj

Dagen började med en regnig kilometerpromenad till piren där en båt skulle ta oss på rundtur i Rotterdams hamn. Den 50 m långa Marco Polo visade sig vara väl anpassad för sightseeing, även i regnigt väder. Den låg förtöjd strax uppströms den vackra enkabelbron Erasmus, som vi promenerade under. Där anslöt, efter gruppfoto, skeppsspecialisten Björn von Übisch. Han kommer från Sverige men har nu bott i Nederländerna i 30 år och arbetat med teknik kopplad till stora flytetyg i anslutning till Rotterdams infrastruktur för sjötransporter. Under 1,5 h fick vi genom Marco Polos stora panoramafönster uppleva Rotterdams nyaste hamnområde, innehållande bland annat ett antal moderna containerterminaler. För dem som inte nöjde sig med båtens högtalarguidning fanns Björn till hands med tydliga förklaringar. Det kan nämnas att varje år tar hamnen emot 28 000 fartyg från havet, medan 100 000 fartyg går in i Europas floder och anslutande kanalsystem. För mer information om volymer, vikter med mera, se <https://www.portofrotterdam.com/en/the-port/facts-figures-about-the-port>.

Efter att ha debarkerat Marco Polo promenerade vi i begynnande solväder mot Markthal. Under promenaden fick vi, strax nedströms Erasmusbron, möjlighet studera ett krigsminne som symboliserade Rotterdams lidande under andra världskriget.

Markthal, som visade sig ligga bara några hundra meter från vårt hotell, är en relativt nybyggd gigantisk saluhall med 20 m höga halvcirkelformade glasytor på båda gavlarna. Runt sidorna fanns lägenheter med utsikt både inåt saluhallen och mot omgivningen.

Efter spaghetti bolognese på en av Markthals många restauranger var eftermiddagen tillägnad fria aktiviteter. Många av oss passade då på att närmare studera Kubhusen på andra sidan torget. Det speciella med dessa lägenhetshus är att de står med sitt ena hörn rakt nedåt, vilket naturligtvis krånglar till det med rumsarrangemanget. Lägenhetsgolven måste ju trots allt vara horisontella.

Andra besökte den närliggande kyrkan, som var ovanligt tom på religiösa symboler. Sannolikt kan anledningen till detta vara att kyrkan blev skadad vid bombningarna i maj 1940, och att man inte fullt ut lyckats återskapa den forna prakten.

På kvällen hämtades vi med buss för att innan den gemensamma middagen åka upp i teletornet Euromast. När vi klev av bussen och tittade uppåt upptäcktes 3 personer som dinglade i rep utanför staketet på den första platån. Vi trodde det var tränande bergsklättrare, men det visade sig vara vanliga äventyrslystna som efter 10 min introduktion skulle fira sig till marknivån 100 m nedanför. För amatören tar det 10 min, medan ett proffs kan klara det på 30 sek.

Väl uppkomna till nivån 112 m hade vi i solen en fin utsikt över hela Rotterdam. En kall blåst lade dock en lätt sordin över besöket.

Med det påbyggda teletornet är Euromast med sina 185 m Nederländernas högsta byggnad. Mer info <https://euromast.nl>.

Bussen körde sedan vidare mot krogen SÜF. Ett antal gator var redan nu avstängda för att riskminimera inför söndagens match, där Feyenoord skulle säkra ligaguldet. På så sätt fick vi en extra sightseeingtur i Rotterdams centrum. Redan vid uteborden glatt mottagna av några överförfriskade fotbollsfans. De vänliga ynglingarna lät sig imponeras av det stora antal åldringar som vågade sig in i lejonens kula.

Installerade vid ett långbord på andra våningen fick vi, i väntan på maten, ett ljudligt intryck av Rotterdams krogliv. I anslutning till oss avnjöt en familj med 2 tonårsbarn lördagens middag. Vi tilltalades också av en nybliven brud, som i någon slags möhippa tvingades samla in namn på tidigare dates. Namnen skrevs in på hennes T-shirt som efter kvällen skulle överlämnas till maken. Inga av våra namn verkade passa in.

Under det att vi i det högljudda vimlet mumsade i oss den inledande musseltallriken, följd av pommis och pulled pork i hamburgerbröd, gjordes tappra försök att inleda intellektuella samtal. Vi konstaterade dock att detta skulle kräva lägre ljudnivåer än vad som var för handen. I avvaktan på en middag med bättre akustik fyllde vi istället ut kvällen med kallprat innan bussen tog oss hem till hotellet för en välbehövlig sömn.

Nina och Ove Wilder

Söndag 14 maj

Söndagen blev en höjddardag. Vi åkte från Rotterdam åt sydväst och besåg en del av stormflodsbarriärerna norr om och vid en av mynningarna av floden Schelde ut i Nordsjön. Dessa omfattande anläggningar kallas för Deltawerken och den sydligare barriären heter "Oosterscheldekering", Österscheldebarriären. Vi hade i föreläsningsserien hemma under vintern fått presentation av bl.a. detta av René Nispeling verksam vid ABB. Titeln var "De strijd tegen het water", Kampen mot vattnet. Efter frukost startade vi resan med buss från hotellet vid Wijnhaven i centrala Rotterdam. Vi hade under denna utflykt kvalificerad guidning av en yrkesman, sjöfartsarkitekt Björn von Ubisch, VD för UBITEC B.V., Rotterdam. Han kommenterade också en del av vad vi sett under båtturen under lördagen i en del av den jättestora hamnen i Rotterdam. Björn förklarade bl.a. att ett fartyg med ett jättestort "spinnrockshjul" som vi sett, är en utläggare för något böjbar rörledning av stål, s.k. "Flexipipe".

Bussen tog oss till södra sidan av floden via Maastunnel som senare under året kommer att stängas av för underhållsarbeten. På södra sidan åkte vi västerut på väg A15. Det finns flera flodarmar och kanaler som för besökaren är något förbryllande. Från söder kommer deltaarmen Oude Maas (Gamla Maas, eller Meuse), medan grenen genom Rotterdam heter "Nieuwe Maas" (Nya Maas) och längre ut "Nieuwe Waterweg", Nya vattenleden. Parallellt med Nieuwe Waterweg går Calandkanaal. Oude Maas passerade vi genom Botlektunneln nära Spijkenisse. I närheten fanns ett skeppsvarv, där bl.a. fartyget SS Rotterdam hade byggts. Varvet är numera ett reparationsvarv.

Vi åkte nära Brielle där upproret mot spanjorerna en gång startade. Där var också centrum för Det förenade ostindiska kompaniet, som bedrev omfattande handel på Asien.

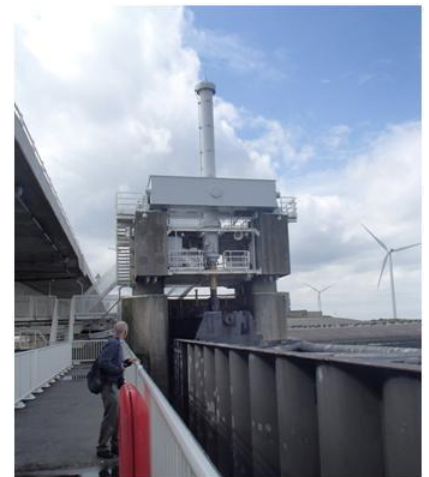
Vi fortsatte åt SV på väg N57 som passerar flera stormflodsbarriärer som ger en havsnära vägförbindelse söderut. Björn uppmärksammade oss på hektometer-pålarna varje etthundra meter där det bl.a. finns hastigetsgränser angivna. Den första barriären man passerar är Harlingvlietdam vid Hellevoetsluis, där man har Nordsjön åt NV. Här kommer man över till ön Goeree-Overflakkee (betoning på slutstavelen).

Vi åkte vidare söderut på invallningen Brouwersdam med Nordsjön på ena sidan och sötvatten på den andra. På många ställen finns skyddsvallar, "dijks" vid sidan av huvudvägen och cykelväg ovanpå dessa. På sötvattensidan, vid Grevelingenmeer finns fritidsbyn Port Zélande. Vidare söderut kom vi till ön, eller möjligen halvön, Schowen-Duiveland. På avstånd kunde vi se Plompetoren, där kyrktornet är vad som är kvar efter att hela övriga byn måste flytta efter översvämning.

Utflyktens sydligaste mål var barriären Oosterscheldekring med besökscentret Neeltje Jans med Delta Expo på en tillskapad ö. Där finns också ett stort antal vindturbiner, vindkraftverk. Barriären består av tre delar med totalt 65 sektioner med portar som kan stängas vid högt vattenstånd i havet, vid stormflod. Genom att barriären normalt hålls öppen bevaras djur- och växtliv i vattenområdet och flodmynningen och därmed påverkas inte fiske och annan verksamhet. Vi stannade några timmar här och fick först se en informativ film om arbetena med barriärerna. En lokal besöksguide tog oss på en tur med tåg med öppna vagnar runt området och promenad på och genom barriären med utställning och informationstavlor. Vi kunde bl.a. observera en del av kontrollsystemet som har hand om manövreringen av barriärportarna konstruerat av det för oss bekanta företaget ABB. Vid vårt besök var det ebb och lågt vattenstånd.

Barriärens 65 stora betongsektionerna står på botten. Omfattande arbete har krävts för att stabilisera denna. Man har fått kompaktera botten och täcka med mattor och fyllning av sprängsten som fraktats dit. De stora betongsektionerna göts på ett ställe och fraktades och ställdes på plats med cm-precision av specialbyggt fartyg. De stängningsbara stålportarna manövreras m.h.a. hydraulcylindrar. Normalt är portarna öppna men kan stängas vid högt vattenstånd, till exempel stormflod. På barriären är anlagt bilväg och hela barriären stod färdig och invigdes år 1986. Efter studiebesöket åt vi gemensam lunch i besökscentret. Vi som önskade hade också möjlighet att se en realistisk panoramafilm om den stora stormkatastrofen 1953. Denna var en något skräckfylld upplevelse som berörde mig djupt.

På återvägen till Rotterdam gjorde vi ett stopp i det idylliska samhället Goedereede. Björn bjöd oss på specialiteten kaffe med äppelkaka och grädde på serveringen Gouden Leeuw, Gyllene Lejonet. Tack Björn!

Vid återkomsten till Rotterdam tog busschauffören oss på en runda via en bro över floden öster om staden så att vi fick se den från det hållet också.

Denna söndag hade Rotterdams stolta fotbollslag, Feijenoord, blivit nederländska mästare. Det var 18 år sedan senast. Under kvällen var det stort firande i stan med en mängd glada entusiaster som kom

vandrande över Erasmusbron och sjöng och festade. Vid bron saluterade en stor flodspruta med höga vattenkaskader. Samtidigt backade det stora kryssningsfartyget Norwegian Get Away ut från kaj. Vår dag avslutades med middag på restaurang nära gamla hamnen. Här pågick samtidigt intensivt firande av fotbollsentusiasterna.

Monica och Bengt Andersson

Måndag 15 maj, resans sista dag

Vaknade upp efter sista natten på Ibis Hotell Rotterdam. Vid frukosten såg vi en del utfestade fotbollsfans. Efter Feyenoords seger i holländska ligan, den första på 18 år, är City ett slagfält av plastglas, en ovanlig syn i det renliga Nederländerna. I strålande sol tog vi bussen till Haag, vice huvudstad med parlament, kungaslott, domstolar och myndigheter. Haag är nog den enda staden i världen som är administrativt centrum utan att vara huvudstad.

Här ligger även Internationella domstolen, ICJ, som är ett av FN:s sex huvudorgan. Där avgörs rättstvister mellan stater och ICJ har även en rådgivande funktion i juridiska frågor. Domstolen ligger i en pampig byggnad, Fredspalatset, där vi tyvärr inte blev insläppta. FN pågick ett ärende mellan Indien och Pakistan. En indisk medborgare är fängslad och dömd till döden i Pakistan, anklagad för terrorism och spioneri. Indien har klagat på Pakistans hantering av fallet och ärendet har hänskjutits till ICJ. Vi fick nöja oss med ett fotostopp här.

Som kompensation fick vi en konstupplevelse utöver det vanliga med ett besök på Panorama Mesdag, som har en 360 grader panoramabild från 1881 målad av Hendrik Willem Mesdag. Målningen är 120 x 14 m och visar badorten Scheveningen i slutet av 1800-talet, med sandstrand mot Nordsjön, fiskebåtar, kurort och Haag i bakgrunden. Hänförande konstverk.

Vi fortsätter därefter till Scheveningen av idag, en fantastisk riviera med härlig sandstrand, mängder med exotiska restauranger och spännande konst. Vi fick en välbehövlig bensträckare på stranden.

Buss tillbaka till Haags centrum och lunch på en gammal mysig restaurang, välsmakande lax och pommes frites.

En kort promenad förde oss sedan till sista anhalten på resan, Parlamentet Binnenhof med två kamrar, senaten och representanthuset. Den äldsta byggnaden, Riddarsalen från 1200-talet, används bl.a. när kungen håller sitt årliga trontal. Vi visades runt av två guider och besökte representanthusets plenisal. För närvaranden pågår förhandlingar för att få till stånd en ny regering efter sista valet, en intrikat uppgift p.g.a. en mängd partier.

Efter detta återstod bara sista färden till Schiphol, avsked av vår kunniga, glada och inspirerande guide Birgitta och så flyget hem. Vi var alla mycket nöjda med denna fantastiskt givande resa.

Elisabeth och Hans Elgerot